WE SRZODĘ Dnia 4. Maja, ROKU 1763.

N° 18.

WARSZAWSKIE EXTRAORDYNARYINE

TYGO- DNIOWE

WIADOMOSCI,

Tak dla łatwieyszego sposobu w Rządach Publicznych Handlu, y partykularnego dobra wszystkim, iako też w naukach, y rzeczach innych Ludziom do wiedzenia potrzebne.

Z Pozwoleniem Nayiaśn: Krola JMci, y Zwierzchności Jego.

Art. I.

Wiadomości od Dworu Krolewskiego.

Ostatnia stacya Nayjaś: Krola Jmci była dnia 30. *Elapsi* w Miasteczku *Pforten*, gdzie sie z Drezna Nayiaś: Familia Krolewska naprzeciw wyieżdżaiąc Krolowi Jmci zgromadziła. Tam też przed kilka dni stanęła z Warszawy JW. Jmość Pani Grafowa Mniszchowa Marszałkowa Nadworna Korona, dla uczynienia należytego porządku, na przyięcie Nayiaś: Pana y całey Nayiaś Familii. Dnia zaś 31. *Ejusdem*, Obywatele Rezydencyi Saskiey, więcey niżeli przez sześć lat, z prezencyi Nayłaskawszego PANA Ogołoceni, w samych frasunkach smutkach y nieszczęściach zostaiąc, mieli szczęście pierwszy raz Nayłaskawszą Twarz Nayiaś Pana wespoł z nią wypowiedzianą oglądać radością.

S Xże

Xiąże Jmść Prymas, bawiwszy się kilka tu ieszcze dni, po pożegnaniu Nayiaś: Krola Jmci dnia 28. *Elapsi*, z tąd wyiechał do Skierniewic. Tegoż sam go dnia wieczorem Jmść Pan Hetman Wielki Koronny wraz z Jeymćią swoią prz prawiwszy się na Pragę, tamże nocował, y nazaiutrz z wielu zaproszonemi Panami ziadłszy obiad, w podroż się udał do Białegostoku.

Art: 2.

Rzeczy do handlu Należące.

Cena Gdańska, za ktorą na Szpiklerzach przedaią zboża, y Sol do Szpiklerzow kupuią.

Pszenica po Zł: Pruskich		220.	230.
Ditto Czerwona po Z.	240.	aż do	245.
Pszenica ktora iest wraz rożnego koloru po Zło:	- 250.	aż do	255.
Ditto Biała po Złot.		270.	280.
Zyto po Zł:	-	160	170.
Jęczmień - - -		150.	160.
Słod - -		250.	240,
Hreczka - - - - - -			
Owies po Zł:		105.	110.
Groch biały - - - - -			
Gorch śniadawy - - - - -			
Jagły po Zł: 350.		aż do	380,
Hreczana kasza po Z.		260.	270.
Sol Swiętego Ubesa		115.	120.
Sol Lisbońska - - - - -			
Sol Francuska po Zł: 80.		aż do	90.
Sol Szkotzka po Zł:	-		90.

Art: 3.

Rzeczy ktore są do przedania. w Kantorze Adressow.

Kareta wzgodna, na dwie Osoby, y Kilka Tuzinow kart Francuskich Wideńskich iest do przedania, da sza o nich Wiadomość w Kantorze Adressow. Gdzie rożne nowe y stare Niemieckie, Francuskie, y Włoskie Księgi, iako też Angielskie, Francuskie y Włoskie Koperstztychy są do przedania.

Artykuł 4.

Ludzie potrzebuiący służby.

Zyczy sobie pewny być w Pałacu iako Burgrabia, ieżeli ktory Pan takiego potrzebuiący, o nim informowany będzie w Kantorze Adressow.

Art. 5.

O Promocyi pewnych Osob.

Nayiaś: Krol Jmść P. N. M. *post Ascensum* Jmći Pana Starzeńskiego, Jmci P. Drwęskiego Regenta Grodzkiego Konińskiego Pisarzem Ziemskim Poznańskim, Jmći P. Eugeniusza *Corsuni* zaś Kapitana Regimentu Infanteryi Buławy Polney Koronney Obersztlieutnantem w tymże Regimencie, a po dobrowolnym ustąpieniu Jmci P. Datkę Pułkownika Artyleryi Koronney y Kommendanta Fortecy Kamieńca Podolskiego, Jmći Pana Po-

tockiego Staroſtę Smotryckiego Pułkownikiem teyże Artyleryi Koronney, po dobrowolnym uſtępieniu zaś Jmći Pana Zboinſkiego, Staroſty Kowalſkiego, Pułkownika y Sekretarza Artylleryi Koronney, Jmci Pana Kickiego Podczaſzego Zakroczymſkiego z penſyą 8000. Sekretarzem, y Jmć Pana Szycemberga Pułkownikiem Teyż: Artyleryi, Jmć Pana Ignacego Woronicza po dobrowolnym uſtąpieniu Jmć Pana Woynicza Stolnikiem Owruckim, Jmść Pana Paprockiego po dobrowolnym uſtąpieniu Jmć P. Jabłonowſkiego Łowczym Łęczyckim, Jmć Pana Jana Franciſzka Ponceta Konſyliarzem y Inſpektorem ſkarbu Kleynotow Krolewſkich, Jmść Pana Daniela Schapke Zegarmiſtrzem nadwornym, y Jmć Pana Skalſkiego Aptekarzem Nadwornym łaſkawie nominować raczył.

Stateczność Termometra.

1763. *Mr. de Reaumur.*

Kwieć:	*Rano.*	*Połudn.*	*Wieczor.*
21	6 w.o	6 w.o	5½ w.o
22	2 -	11½ -	7½ -
23	6 -	12 -	8½ -
24	5 -	13½ -	4½ -
25	3½ -	10 -	3 -
26	3½ -	9 -	0 -
27	2 -	8 -	3 -

Mr. Farenheit.

Kwiec:	*Rano.*	*Południe*	*Wieczor*
21	45 G.	45 G.	41½ G.
22	36 -	57 -	48½ -
23	45 -	65½ -	56 -
24	43 -	62 -	40 -
25	39 -	54 -	38½ -
26	38 -	51 -	32 -
27	2 -	50 -	38 -

UWIADOMIENIE.

W tych dniach Autor Wiadomości tych extraordynaryinych z Zamku, przeprowadzi ſię do Marywilu. Aukcya zaś tym czaſem odprawi ſię w ſtarym Zamku u Jeymość Pani Schulerowy Tapicerki Krolewſkiey, poki w Marywilu naznaczona Jemu na Aukcyą ſala nie będzie prożna. Sklep zaś na Kſięgi w Marywilu będzie *Nom:* 7.

Kontynuacya Wiadomości tych Extraordynaryinych na czas nieiaki odtąd uſtanie, dla niedoſtatku prennumerantow, y dla krzywdy przez to Autora, ktorą ma do tych czas dla nieodbytu onych, poki tyle ſię nie naydzie Prenumerantow, że ſię expenſa nadgrodzi. To iednak przy zachowaniu ſobie mocy Przywileiu od Nayiaś: Krola Jmći na to nadanego.

Jmć Pan Baron Höpke, Poſeł Szwedzki Extraordynaryiny, chcąc z tąd w tych dniach do Drezna wyiechać, wiadomo czyni wſzytkim, gdy każdy do niego albo do ſłużących iego ma-

iący pretenſyą, wcześnie ſię o nią upominał.

Kilka temu Mieſięcy, iak pewny tu w Warſzawie mieſzkaiący Duchowny Imieniem Wawrzyniec Zeltzam liſt napiſał do Konſyſtorza Praſkiego, Reſpons na ten liſt leży tu iuż od Mieſiąca, lecz o Rezydencyi Jmći X. Zeltzama do tych czas dowiedzieć ſię nie można było, i żeby więc kto ſię dowiedział gdzie mieſzka, żeby Jmć X Zeltzama otym uwiadomił, aby w Kantorze Adreſsow o tymże liście ſię dowiedział, gdzie doſkonalſzą odbierze wiadomość.

W Domu Jey Mość P Rychterowy za Otwockiem, u Chryſtyana Degnera, *gratis* ſię rozdaie Katalog Kſiąg, ktore ią do pożyczenia, w ktorym ſię oraz wyraża iakim ſię ſpoſobem Kſięgi te pożyczaią.

Pardon obiecany od Krola *Jmci Szwedzkiego, dla wſzyſtkich Dezerterow Woyſkowych y Morſkich.*

My ADOLF FRIDRIK z Bożey Łaſki Szwedow Gotow y Wandalow KROL &c.

Wiadomo czyniemy: chociaż z oſobliwſzym nieukontentowaniem ſłyſzemy, że rożni z poddanych naſzych, tak od Regimentow iako też od Admiralicyi y inni przez czas przeſzłey woyny do cudzych ſię przenieśli Kraiow, y do tych czas tam zoſtaią, przez co nietylko powinność ſwoię, ktorą nam y Kroleſtwu winni ſą, przeſtąpili, ale też na niełaſkę y karę zaſłużyli, ktorąśmy w tey materyi ſtanowili; przecięż żeby w ſamey rzeczy doznali, iak wielce pragniemy promowować dobro poddanych naſzych y użyczyć tym, ktorzy tym ſpoſobem zgrzeſzyli, łaſki naſzey Krolewſkiey; czego iuż przez Pardon naſz wydany *de 1. Martii 1758. de 9. Martii 1759. y de 18. Martii 1761.* zbiegłym od Regimentow y admiralicyi ludziom łaſkawe y doſtateczne daliśmy znaki y dowody; y tak daley mocą ninieyſzego liſtu łaſkawie deklaruiemy z łaſki naſzey Krolewſkiey, że wſzyſcy z kroleſtwa naſzego do tych czas zbiegli z pod Infanteryi, Dragonii tak od Regimentow lądowych iako y morſkich. wſzyſcy Wolontaryuſze y Maytkowie od wſzelkiey kary y zarzutu, ktorych ſię przez ſwoie oddalenie ſtali uczeſtnikami, wolnemi będą; Jeżeli *à Data* wydania tego liſtu naſzego rachuiąc w rok dobrowolnie do Kroleſtwa z kąd uſzli powrocą Jako też w łaſkawey tey dyſpozycyi naſzey wyrażamy w powſzęchności wſzyſtkich z kraiu tego ludzi, ktorzy. chociaż żadnego wyſtępku nie popełnili, przecięż niegodziwym ſpoſobem z Kroleſtwa uſzli. Tacy, czyli teraz pod inſzą zoſtaią Potencyą, y u innych Panow w ſłużbie, przecięż ieżeli w naznaczonym wyżey wyrażonym czaſie dobrowolnie do Kraiu powrocą, nietylko

tylko

tylko od wszelkiey kary, ale też od werbunku wolnemi będą, y każdy z nich tak, iako naylepiey wie, pożywienia swego szukać, wszelką będzie miał wolność. Gdyby zaś kto przestrodze y łasce naszey Krolewskiey miał być przeciwny, sam sobie winien będzie, gdyby *Casu quo* i go dostano, kiedy sprawiedliwy Dekret według rygoru Praw nad nim do skutku przyprowadzony y wypełniony będzie. Podług czego &c.

Dań w Sztokolmie w Radzie, Dnia 4. Lutego R. 1763.

Sing: ADOLF FRIDRYK

(L. S.)

Olof de Nakreü.

RZECZY Do NAUK NALEZĄCE.

Kontynuacya o karze piiaństwa.

Dyspozycye takowe przeciw piiaństwu były te, y są w wielu innych Państwach. w Koburgu, w Margrabstwie Brandeburskim, w Xięstwie Magdeburskim w Prowincyach Duńskich, y innych naysurowsze na występek ten postanowione były prawa.

A Ktoż z tych przyczyn nie pozna, że piiaństwo iest występek, ktory popełniony bez kary być nie powinien? pokazuie się bowiem oczywiście z wspomnionego prawa, że Sędzia, ktory swoię powinność przestąpić niechce, koniecznie piiaństwo karać powinien. Bo co prawa każą. Sędzia wykonać iest obowiązany, chybaby takowe ordynacye przez nowe inkie prawa, w całe zniesione były. Jeżeli co pewnego o karze występku tego twierdzić chcemy; tedy z Praw wyżey wyrażonych tyle się pokazuie, że kara na takie Osoby zostawuie się sumiennemu rozsądkowi Sędziego, czyli na worek czyli też więzienie występca takowy ma być karany. Prawa Państw Niemieckich każą, żeby Osoby podleysze y prostego stanu na ciele karane były. Prawa zaś Saskie ordynuią częścią na takowe Osoby karę pieniężną, częścią karę według zdania Sędziego.

Nayduiemy w Pismach Prawodawcow, że piiaństwo u prostych ludzi częścią więzieniem, częścią pieniędzmi karane było. *Karpsowius* w spomina o Dekrecie, w ktorym przestępca po upominaniu piiaństwo porzucać niechcący przez dni sześć na więzienie przy chlebie y soli był osądzony, y dotego mu grożono wygnaniem z własnego kraiu, ieżeliby nałogu swego porzucić niechciał.

Przeciwnym sposobem, kiedy ludzie godnieysi występek ten popełniaią osobliwie w kompanii y na banki tach, pokazuie się z Prawa, że ich na 20. Talerow sztrofu osądzić trzeba.

Ci

Ci zaś, ktorzy na Urzędach iakich zostaią, kiedy w tę zbrodnią wpadaią, według prawa z Urzędu zrzuceni być maią. Mniemamy zatym, że do powinności *Advocati Fisci* należy donieść o tym Rządzcy tego kraiu, y na woli tego potym będzie, piianicę odsądzić od Urzędu albo nie.

Piiaństwo wielce nieprzystoyną rzeczą iest dla Rządzcy, y można mowić, rzeczą naypodleyszą. Bo iakże temu, ktory rozumu swego używać ma, do panowania nad ludem swoim y do uszczęśliwienia go, może być rzecz przystoyna, że się w taką okoliczność y stan wprawia, gdzie rozumu zupełnie używać nie potrafi? iakże przystoi na tego, ktory chce być od poddanych swoich uszanowany, kiedy się piiaństwu oddaie, ktore człowieka często godnym śmiechu czyni? Przychodzi nam na pamięć zewłtydem sprawiedliwe postąpienie Ateńczykow, ktorzy według prawa Solona, Rządzcę swego na śmierć osądzili, kiedy piiaństwu był podległy. Y u nas prawa o tym rożne, na ktorych onych tylko schodzi wypełnieniu.

A coż będą mieli tacy za staranie w wykorzenieniu piiaństwa, kiedy albo sami do niego są przyłożeni, albo przynaymniey iuż są zwyczayni na nie bez ukarania patrzać, y zatym za naymnieyszy niemieć występek. Jeżeli tedy piiaństwo w samey rzeczy iest kary godne; Zaiste w żadnym kraiu bez ukarania popełnione być niepowinno.

I. formacya o używaniu Manny y rodzaiu iey.

MAnna ma ziarna nakształt żyta y także łupiny iedno troche w ziarnach krotsza od żyta, lecz co do grubości daleko mnieysza, iedne bowiem ziarno żyta waży tyle, iako 5. ziarn manny. W łupinach nayduią się małe ziarnka, ktore ledwie połowę tey długości maią, ktorą ma żyto, ktorych szesnaście dopiero tyle ważą iako iedno dobre ziarno żyta.

Trawa, na ktorey rośnie manna, zowie się trawa owsiana, bo poki owies młody y zielony, podobny iest do teyże trawy Nayduie się taka trawa, na łąkach, y na niskich mieyscach w Polszcze, Prusach, Sląsku, Brandeburgii y na innych mieyscach, bywa na łokieć długa, y ma na wierzchu, na dwadzieścia y więcey kłosow. *Lösel* ią w koperszt ychu odrysować dał *in Flora P ussica pag:* 108 kwitnąć zwykła, a w Lipcu siemie mannowe zbie-

rać

rać trzeba przed wſchodem ſłońca na roſie ſitem cienki n włoſianym, czyli płocienkiem. Zbierane ſiemie one trzeba ſuſzyć na ſłońcu, potym tłuc wſtępie na wigotney ſłomie poki grubſze z niego nie upadną łupiny, potym po wtornie zmieſzać one ziarna z drobnym ſianem albo ſuchemi liściami laſkowemi wſtępie, y tłuc poki ze wſzyſtkim nie będą czyſte. Te tedy tak oczyſzczone ziarna naylepſzą ſą kaſzą.

Spoſob, żeby kto po Oſpie nie bardzo był oſpowaty, to ieſt: żeby k mu gęſta oſpa twarzy nie bardzo oſzpeciła.

Kiedy ſię oſpa iuż dobrze wyſypie y wielkiemi ſię ſtaią, albo wcale iuż materyą iaką wrzody w ſobie maią; trzeba wziąć miałko utłuczoney kredy ze świeżą śmietaną, zrobić z tego niby ciaſto y kłaść na twarz y ſkoro ciaſto to uſchnie, zdiąć y świeże położyć. A ten ſpoſob ſprawuie, że ſię chory nie drapie, gdyż śmietana świerzbienie uſpokaia, a zaś kreda nieznacznie blizny z oſpy pochodzące z gładza. Doświadczenia w tym pożądany miały ſkutek; przyczyna też tego ſkutku wcale łatwa do poięcia, ponieważ y kreda y śmietana ſą chłodzącą materyą. Ludzie niektorzy w oſpie dziecion ſwoim rece wiązać zwykli, żeby ſię drapać nie mogły, inacz yby bowiem dla uſtawicznego świerzbienia odarli, ale to mało co do rzeczy przyda, materya bowiem owa zaiadliwa częſto daley ſię wdziera, kiedy wyprowadzona nie będzie, z kąd złe takowe ſtaie ſię gorſzym. Niewſpominaiąc o tym że kto obcy tego nie zgadnie, gdzie ſię owa materya zaiadliwa głębiey wdziera, zwłaſzcza, kiedy mu chory o bolu y świerzbieniu ſwoim powiedzieć nie potrafi. Ciaſto tedy to z kredy y śmietany albo świeżego nie ſłonego maſła, wtym punkcie ſą bardzo pomocne; A pod czas panniącey oſpy, tym ktorzy oſpy ieſzcze nie mieli, potrzebne krwie czyſzczenie y laxowanie.

Znayduie ſię w Warſzawie w Adreſſow y Aukcyi Kantorze, u Jego-Mości Pana Michała Gröla *Kommiſſarza Jego Krolewſkiey Mości.*

Autor Wiadomości tych, ktore przez niektory czas ustaną drukować, czyni to uwiadomienie.

Jeżeliby z Jch-Mościow niektory, życzył sobie w iedney Księcze mieć zebrane wszystkie Wiadomości przez ten czas Drukowane, w ktorych iednakże nie mało ciekawości doczytać się może: Niechay się dowie o nich w Kantorze Adressow, u Jmći Pana Michała Gröla Kommisarza J.K.M. w Marywilu w sklepie, *Sub Numero* 7.